

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr.101g/2020 și nr. 116g/2020

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 23 alin. (3), (4), (6), (7), (9) și 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a unor prevederi din articolele 6 lit. c), 19 lit. (f) și 39 alin. (2) – (4) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate

CHIȘINĂU

29 octombrie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Aliona Balaban, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 24 iunie 2020 și 15 iulie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 29 octombrie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 23 alin. (3), (4), (6), (7), (9) și 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a unor prevederi din articolele 6 lit. c), 19 lit. (f) și 39 alin. (2) – (4) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată de dna avocat Veronica Pascal în interesele dnei Maria Ghelan, parte în dosarul nr. 3a-1728/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău, și, respectiv, de dl avocat Vitalii Lazăr în interesele dnei Svetlana Tăbîrță, parte în dosarul nr. 3-33/2020, pendinte la judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău, format din dna Maria Guzun și domnii Grigore Dașchevici și Vladislav Clima și, respectiv, de dna judecător Iraidă Secreieru, de la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor, Curtea a decis conexarea acestora într-un singur dosar, în baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, fiindu-i atribuit numărul 101g/2020.

A. Circumstanțele litigiilor principale

Sesizarea nr. 101g/2020

4. Pe 4 iunie 2019, dna Maria Ghelan a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, o cerere împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare.

5. În motivarea acțiunii se menționează că, pe 17 ianuarie 2019, dna Maria Ghelan, primarul or. Căinari, a fost informată printr-o scrisoare că în privința ei a fost întocmit un proces-verbal de inițiere a procedurii de control privind

încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, în legătură cu angajarea soțului pe o perioadă determinată în calitate de operator în sala de cazane. Pe 21 mai 2019 a fost întocmit actul de constatare a conflictului de interese.

6. Pe 19 noiembrie 2019, judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a respins cererea depusă de dna Maria Ghelan împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare.

7. Nefiind de acord cu Hotărârea din 19 noiembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, dna Maria Ghelan a formulat o cerere de apel.

8. În procesul examinării cauzei în cadrul Curții de Apel, dna Maria Ghelan a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolelor 23 alin. (4), (6), (7), (9) și 24 alin. (12) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale și a articolelor 19 lit. (f) și 39 alin. (2) – (4) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

9. Prin Încheierea din 3 iunie 2020, instanța de judecată a admis ridicarea excepției și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Sesizarea nr. 116g/2020

10. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, se află acțiunea în contencios administrativ depusă de dl avocat Vitalii Lazăr în interesele dnei Svetlana Tăbîrță împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului de constatare.

11. În procesul examinării cauzei, dl avocat Vitalii Lazăr a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 23 alineatele (3), (4), (6) și (7) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale și a unor prevederi din articolul 6 lit. c) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

12. Prin Încheierea din 9 iulie 2020, instanța de judecată a admis cererea privind ridicarea excepției și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale sunt următoarele:

Articolul 23

Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

„(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.

[...]

(3) Fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat starea de incompatibilitate nesoluționată constituie temei pentru încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia. **În acest caz, prin derogare de la prevederile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunile disciplinare ce pot fi aplicate pentru săvârșirea abaterii disciplinare nu pot consta în avertisment, muștrare sau muștrare aspră.**

(4) Fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru răspunderea contravențională sau penală **și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.**

[...]

(6) Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin. (3)-(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electorale, **pe o perioadă de 3 ani** ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție **pe o perioadă de 3 ani** de la încetarea mandatului.

(7) În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție publică sau de demnitate publică la data constatării averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese, interdicția **de 3 ani** se aplică potrivit legii, de la data la care a rămas definitiv actul de constatare sau, respectiv, a rămas definitivă și irevocabilă hotărârea judecătorească prin care se confirmă existența averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese.

(9) **Nerespectarea prevederilor art. 14 alin. (9), nedepunerea declarației de avere și interese personale în termenul și în modul stabilite de prezenta lege, după notificarea inspectorului de integritate conform art. 27 alin. (7) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, precum și refuzul subiectului declarării de a depune declarația constituie temeiuri pentru încetarea mandatului său, a raporturilor sale de muncă ori de serviciu.”**

Articolul 24

Dispoziții tranzitorii

„(1) Prezenta lege intră în vigoare de la 1 august 2016, cu excepția prevederilor art.7, care vor intra în vigoare începând cu 1 ianuarie 2018.

[...]

(12) **Situațiile de conflict de interese nesoluționate până la intrarea în vigoare a prezentei legi, precum și cele apărute după intrarea ei în vigoare, se declară și se soluționează conform prevederilor prezentei legi.”**

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate sunt următoarele:

Articolul 6 Funcțiile Autorității

În vederea realizării misiunii sale, Autoritatea are următoarele funcții:

„[...]

c) constatarea și sancționarea încălcărilor regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor;

[...]”.

Articolul 19 Activitățile desfășurate de inspectorii de integritate

„Inspectorii de integritate desfășoară următoarele activități:

[...]

f) sesizează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese;

[...]”.

Articolul 39 Efectele constatării încălcării regimului juridic al conflictelor de interese

„(1) În cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și îl trimite instanței judecătorești spre examinare conform procedurii stabilite de Codul contravențional al Republicii Moldova.

(2) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămâne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

(3) Prin derogare de la dispozițiile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunea disciplinară este aplicată în termen de 6 luni de la data la care rămâne definitiv actul de constatare sau de la data la care expiră termenul de contestare, în cazul în care actul de constatare al inspectorului de integritate nu a fost contestat.

(4) Din momentul ce actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese rămâne definitiv, Autoritatea, în termen de 3 luni, adresează instanței de judecată o cerere de chemare în judecată privind declararea nulității absolute a actului administrativ emis/adoptat sau a actului juridic încheiat direct ori prin persoane terțe, sau a deciziei luate cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, cu excepția cazurilor în care anularea actelor menționate ar aduce daune interesului public.

[...]”.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

16. Sesizarea nr. 101g/2020 are ca obiect articolele 23 alin. (4), (6), (7), (9) și 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și unele prevederi din articolele 19 lit. (f) și 39 alin. (2) – (4) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

17. Autorul sesizării consideră că normele contestate încalcă principiile previzibilității, individualizării răspunderii și prezumției nevinovăției. Potrivit autorului excepției, actul de constatare al Autorității Naționale de Integritate se transformă într-un act de sancționare, care echivalează cu o hotărâre judecătorească. Astfel, sancționarea trebuie efectuată în cadrul unei proceduri contravenționale și penale. Autorul pretinde că prevederile Legii privind declararea averii și a intereselor personale nu se aplică și pentru aleșii locali, iar Autoritatea Națională de Integritate nu este în drept să echivaleze un ales local cu un funcționar public.

18. De asemenea, autorul reține că încetarea raporturilor de serviciu sau a mandatului trebuie să aibă loc în cadrul unei proceduri echitabile de ordin disciplinar sau contravențional cu garantarea drepturilor și cercetarea sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei. Potrivit autorului excepției, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 20, 21, 22, 23, 26, 38 și 54 din Constituție.

19. Sesizarea nr. 116g/2020 are ca obiect unele prevederi din articolul 23 alin. (3), (4), (6) și (7) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și articolul 6 lit. c) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

20. Autorul sesizării consideră că atribuția Autorității Naționale de Integritate de aplicare a sancțiunii unei persoane în lipsa unui proces de judecată, în care să-i fie asigurate toate drepturile și garanțiile procesuale, este contrară articolelor 20, 21 și 23 din Constituție. Astfel, prin aplicarea sancțiunii de către Autoritatea Națională de Integritate persoana nu beneficiază de garanții, iar Autoritatea Națională de Integritate în acest proces îndeplinește rolul de instanță de judecată. De asemenea, autorul excepției consideră că se încalcă dreptul de acces la justiție, pentru că instanța de judecată urmează să valideze sau să invalideze actul emis de Autoritatea Națională de Integritate, fără a decide asupra limitei pedepsei. În consecință, autorul susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20, 21 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

21. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

22. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii privind declararea averii și a intereselor personale și a Legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ține de competența Curții Constituționale.

23. Curtea constată că sesizările privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de dna avocat Veronica Pascal în interesele dnei Maria Ghelan, parte în dosarul nr. 3a-1728/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău, și, respectiv, de dl avocat Vitalii Lazăr în interesele dnei Svetlana Tăbîrță, parte în dosarul nr. 3 - 33/2020, pendinte la judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, sunt formulate de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

24. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă prevederile articolului 23 alineatele (3), (4), (6), (7), (9) și articolului 24 alin. (2) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și dispozițiile articolelor 6 lit. c), 19 lit. f) și 39 alineatele (2) - (4) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

25. Curtea observă că normele contestate ar putea fi aplicate de către instanțele de judecată în procesul de examinare a cauzelor privind anularea actului de constatare emis de către Autoritatea Națională de Integritate.

26. Totodată, Curtea observă că articolul 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în vigoare din 1 august 2016), care conține dispoziții tranzitorii, nu este aplicabil în această cauză, pentru că, potrivit materialelor cauzei, actul de constatare a conflictului de interese este emis de Autoritatea Națională de Integritate pe 21 mai 2019. Astfel, Curtea constată că în prezenta cauză nu este incident principiul neretroactivității legii, garantat de articolul 22 din Constituție.

27. Curtea reține că unele texte criticate au mai constituit anterior obiect al controlului constituționalității. Astfel, Curtea notează că prevederile contestate de la articolul 23 alin. (4) și alin. (6) din Lege au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva unor critici similare în alte excepții de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 143 din 16 decembrie 2019; DCC nr. 16 din 10 februarie 2020; DCC nr. 19 din 13 februarie 2020; DCC nr. 22 din 27 februarie 2020).

28. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de drept comun (a se vedea DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27; DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 122 din 22 octombrie 2020, § 24). Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate constituie o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 124 din 22 octombrie 2020, § 21).

29. Curtea observă că autorii sesizărilor susțin neconformitatea dispozițiilor contestate cu cele ale articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*], 38 [*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

30. Cu referire la pretinsa încălcare a articolului 1 alin. (3) din Constituție, Curtea subliniază că această normă comportă un caracter general și reprezintă imperative care stau la baza tuturor legilor Republicii Moldova, ea neputând

constitui un reper separat. Această normă nu poate fi invocată de sine stătător, ci numai în coroborare cu un drept fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 18; HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 16; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 7 din 24 ianuarie 2020, § 17; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18; DCC nr. 30 din 19 martie 2020, § 18; DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 23).

31. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 23 din Constituție, Curtea a reținut că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 38 din 8 iulie 2016, § 35; DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 18; DCC nr. 6 din 23 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 16 din 10 februarie 2020, § 17).

32. Cu referire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea subliniază că acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Acest articol îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Prin urmare, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18; DCC nr. 48 din 25 mai 2020, § 21).

33. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 21 din Constituție, Curtea menționează că poate interveni numai printr-o analiză abstractă a legislației contestate și nu se poate pronunța cu privire la o cauză concretă aflată pe rolul unei instanțe de drept comun. Principalii garanți ai principiului prezumției de nevinovăție sunt instanțele de drept comun. Totodată, cu privire la pretinsa încălcare a principiului *ne bis in idem*, garantat de articolul 21 din Constituție, Curtea a reținut în jurisprudența sa, cu referire la practica Curții Europene, că regula generală stabilită de elementul *bis* (dubla procedură) al principiului *ne bis in idem* urmărește interzicerea repetării unei proceduri penale care a fost încheiată printr-o hotărâre „definitivă” („*res judicata*”) (a se vedea *A și B v. Norvegia* [MC], 15 noiembrie 2016, § 109) (DCC nr. 143 din 16 decembrie 2019, § 18).

34. De asemenea, Curtea Europeană a menționat că articolul 4 din Protocolul nr. 7 nu interzice desfășurarea completă a două proceduri concomitente, dacă sunt respectate câteva condiții. În acest sens, pentru a nu exista dublarea unei pedepse (*bis*), autoritățile statale trebuie să demonstreze în mod convingător că procedurile dublate în discuție au „o legătură suficientă, din punct de vedere substanțial și temporal” (a se vedea *A și B v. Norvegia*, 15 noiembrie 2016, §130). Cu alte cuvinte, trebuie să se demonstreze că acestea au fost combinate de o manieră integrată, astfel încât să formeze un întreg coerent. Acest fapt nu presupune doar că scopurile urmărite și mijloacele utilizate pentru a le realiza ar trebui să fie, în esență, complementare și legate din punct de vedere temporal, ci și că posibilele consecințe ale organizării tratamentului juridic al conduitei în discuție de o asemenea manieră ar trebui să fie proporționale și previzibile pentru justițiabili (DCC nr. 143 din 16 decembrie 2019, § 19).

35. Pentru a se stabili dacă există o legătură materială suficient de strânsă între procedurile duale de sancționare, trebuie să se aibă în vedere în special următoarele criterii: (i) dacă procedurile diferite urmăresc scopuri complementare și abordează, astfel, diferitele aspecte ale faptei în discuție nu doar la modul abstract, ci și la modul concret; (ii) dacă dublarea procedurilor

vizate reprezintă o consecință previzibilă, atât din punct de vedere juridic, cât și în practică, a aceleiași conduite imputate (*idem*); (iii) dacă seturile de proceduri sunt desfășurate de o asemenea manieră încât să evite, în măsura posibilului, orice dublare în colectarea, ca și în evaluarea probelor, în special dacă interacțiunea adecvată dintre diferitele autorități competente care stabilesc faptele în primul set are loc, de asemenea, în celălalt set; (iv) dacă calculul și luarea în considerare a sancțiunii impuse în prima procedură la momentul aplicării sancțiunii din cea de-a doua procedură nu implică o sarcină excesivă pentru persoana în discuție, fiind indicat să existe o procedură de compensare pentru evitarea unui asemenea risc (a se vedea *A și B v. Norvegia*, citată supra, § 132) (§ 20).

36. Cu referire la legătura substanțială, Curtea observă că, în conformitate cu articolul 12 alin.(4) din Legea privind declararea averii și intereselor personale, în cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat să informeze organul ierarhic superior imediat și să nu rezolve sau să emită acte administrative până la soluționarea conflictului de interese, în caz contrar fiind pasibil de răspundere contravențională, conform articolului 313² alineatele (1) și (2) din Codul contravențional. Prin urmare, Curtea constată că răspunderea contravențională devine incidentă pentru „nedeclararea” și „nesoluționarea” conflictului de interese real existent, adică pentru inacțiunea subiectului (DCC nr. 143 din 16 decembrie 2019, §§ 21-22).

37. În același timp, pentru conflictul de interese consumat (acțiunea subiectului) interdicția intervine ca sancțiune de a mai exercita o funcție publică pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării [articolul 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale]. Prin acțiunea subiectului se înțelege fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor legii (DCC nr. 143 din 16 decembrie 2019, §§ 23-24).

38. De asemenea, Curtea a stabilit că legislatorul a definit clar tipurile de conflicte de interese și limita întinderii acestora, fiind previzibile consecințele lor în funcție de acțiunea/inacțiunea subiectului. Consecințele încălcării prevederilor conținute în Legea privind declararea averii și a intereselor personale sunt previzibile pentru destinatarii normelor. Astfel, subiectul declarării este obligat să declare și să soluționeze un conflict de interese real pentru a evita survenirea conflictului de interese consumat (în cazul acestor inacțiuni survenind răspunderea contravențională sau penală, după caz), iar în situația în care subiectul totuși prin acțiune admite conflictul de interese consumat, inspectorul de integritate aplică prin actul de constatare interdicția stabilită de articolul 23 alin. (6) din Legea privind declararea averii și intereselor personale (a se vedea § 25 din Decizia citată *supra*).

39. Prin urmare, Curtea observă că aceste două proceduri (sancțiuni) se referă la aspecte diferite ale actului care aduce atingere intereselor societății. Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că persoanele care exercită o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca acestea să-și asume riscurile inerente activității

lor (*Sekmadienis Ltd. v. Lituania*, 30 ianuarie 2018, § 65; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy v. Finlanda* [MC], 27 iunie 2017, § 145) (DCC nr. 143 din 16 decembrie 2019, §§ 26-27).

40. Având în vedere aceste considerente, Curtea a constatat caracterul nefondat al criticii autorului excepției privind pretinsa încălcare a principiului *ne bis in idem*, protejat de articolul 21 din Constituție, concluzie valabilă și pentru sesizarea în cauză.

41. În continuare, Curtea trebuie să verifice dacă autorii sesizărilor beneficiază de accesul la un tribunal. Curtea va analiza dacă prevederile contestate din perspectiva articolelor 20 și 26 din Constituție conțin garanții procedurale suficiente care să le permită persoanelor vizate posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților competente în scopul contestării efective a măsurilor care interferează cu drepturile lor.

42. Curtea observă că subiecții sesizărilor pot contesta, în baza articolului 36 din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, actul emis de Autoritatea Națională de Integritate în conformitate cu prevederile Codului administrativ. Astfel, aceștia pot beneficia de întregul set de mijloace de apărare prevăzute în Codul administrativ, inclusiv de posibilitatea de a contesta actul judecătoresc al primei instanțe. În aceste condiții, Curtea reține că prevederile contestate nu aduc atingere dreptului la apărare și nici accesului liber la justiție, pentru că nu înlătură posibilitatea de a beneficia de drepturile și garanțiile procesuale instituite prin lege.

43. De asemenea, Curtea nu poate reține critica cu privire la încălcarea accesului la justiție prin faptul că aplicarea prevederilor contestate face imposibilă individualizarea răspunderii. În acest context, Curtea notează că, având în vedere specificul funcției, răspunderea subiectului survine în funcție de acțiunea/inacțiunea sa, conform legii. Astfel, Curtea reține că legislatorul a definit clar tipurile de conflicte de interese și întinderea acestora, respectiv, consecințele lor în funcție de acțiunea/inacțiunea subiectului și circumstanțele cazului. Astfel, prevederile legale criticate reprezintă măsuri necesare pentru asigurarea transparenței în exercitarea funcțiilor publice și, mai mult, au ca scop garantarea exercitării cu imparțialitate a funcțiilor publice.

44. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 38 din Constituție, Curtea notează că prin stabilirea unor condiții referitoare la regimul juridic al conflictelor de interese pentru funcția de primar, președinte sau vicepreședinte de consiliu local legislatorul nu a afectat dreptul de vot al cetățenilor și nici dreptul lor de a fi aleși. Persoanele care ocupă aceste funcții publice au fost alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de Codul electoral. Curtea reiterează că prevederile articolului 38 alin. (3) din Constituție nu prevăd și nici nu presupun dreptul celui ales de a-și exercita ulterior funcția fără nicio limitare, în afara oricăror condiții ale legii (DCC nr. 101 din 4 septembrie 2020, § 28). Prin urmare, Curtea nu constată incidența articolului 38 din Constituție.

45. În același timp, Curtea notează că motivele invocate de autorii sesizărilor se referă la aspecte ce țin de interpretarea și de aplicarea legii. Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în situații concrete excedează sferei controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor

judecătorești (a se vedea DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, § 19; DCC nr. 130 din 2 decembrie 2019, § 22; DCC nr.1 din 16 ianuarie 2020, § 26; DCC nr. 5 din 20 ianuarie 2020, § 22; DCC nr.16 din 10 februarie 2020, § 24; DCC nr. 32 din 19 martie 2020, § 28).

46. Prin urmare, în baza celor menționate supra, Curtea constată că sesizările nu întrunesc condițiile de admisibilitate și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 23 alin. (3), (4), (6), (7), (9) și 24 alin. (12) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale și a unor prevederi din articolele 6 lit. c), 19 lit. (f) și 39 alin. (2) – (4) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată de dna avocat Veronica Pascal în interesele dnei Maria Ghelan, parte în dosarul nr. 3a-1728/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău, și, respectiv, de dl avocat Vitalii Lazăr în interesele dnei Svetlana Tăbîrță, parte în dosarul nr. 3-33/2020, pendinte la judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 29 octombrie 2020

DCC nr. 127

Sesizările nr. 101g/2020 și 116g/2020